

La seva doctrina se situa en un context pasqual, perquè d'entrada s'al·ludeix a l'Esperit del Ressuscitat com a font dels carismes i ministeris.

Gabriel Seguí i Trobat

ELS BISBES DE CATALUNYA

**ESPERIT, CAP ON GUIES
LES NOSTRES ESGLÉSIES?**

Als 25 anys del Concili Provincial
Tarraconense de 1995

En la situació tan estranya en què ens trobem, necessitem consol i llum per assumir la nova realitat i per reaccionar.

Agustí Borrell

EL BON PASTOR

Revista per a preveres i diaques

Jo soc el bon pastor: conec les meves ovelles, i elles em coneixen a mi, tal com el Pare em coneix, i jo conec el Pare. I dono la vida per les ovelles.

Número 131
Febrer 2021

Any XII

Pòrtic	3
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i un sol esperit	6
<i>Fratelli tutti</i> :l'amor fratern en la seva dimensió universal	
JOSEP MARIA GAVALDÀ	
Presentats com el llevat	8
Les Residències de Gent Gran: una mirada des de l'inici de la pandèmia fins avui.	
JOSEP VIDAL I PERELLÓ	
Anunciar l'Evangeli	11
Llegir l'Evangeli de Marc en temps de pandèmia	
AGUSTÍ BORRELL	
Al servei de l'altar	13
<i>El motu proprio Spiritus Domini</i> , un avanç o una ocasió frustrada?	
GABRIEL SEGUÍ I TROBAT	
Rentar els peus	16
Jesús ens ensenya a estimar el món.	
MIQUEL VENTURA	
Reclinats sobre el pit del Senyor	17
Primera missa a Kinshasa	
ROBERT OTABA MUMBAL	
Un bisbe ens parla	18
Homilia en la Solemnitat dels Sants Fructuós, Auguri i Eulogi	
+ JOAN PLANELLAS	
Al·locució a la fi de la Commemoració del 25è aniversari del CPT de 1995	
+ JOAN JOSEP OMELLA	
Hem vist, hem llegit	25
Missatge final de la trobada de bisbes en suport de Terra Santa	

Equip de redacció Agustí Borrell, Norbert Miracle, Xavier Morlans, Daniel Palau, Armand Puig. Sota el patrocini de la *Càtedra de Teologia Pastoral Josep Pont i Gol*

Disseny original Animaset

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014 revistaelbonpastor@gmail.com www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de la revista podeu fer els vostres donatius a

La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic

ARMAND PUIG I TÀRRECH
Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

El dia de sant Fructuós, 21 de gener, festa del gran bisbe màrtir, executat amb els seus diaques a l'amfiteatre de Tàrraco, la capital de la *Hispania Citerior* o *Tarraconensis*, els bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya van presidir, a la catedral primada, la commemoració litúrgica dels 25 anys del Concili Tarraconense del 1995. L'arquebisbe metropolità i primat de Tarragona, el Cardenal i arquebisbe metropolità de Barcelona, i l'arquebisbebisbe d'Urgell, secretari de la Conferència Episcopal Tarraconense, van encapçalar l'eucaristia commemorativa, celebrada allí on l'any 1995 es va iniciar el magne esdeveniment eclesial, que fou aleshores presidit per l'arquebisbe Ramon Torrella, el Cardenal Ricard M. Carles i aleshores secretari de la CET, després Cardenal Lluís Martínez Sistach. El 9 de març proper, a l'Aula Magna del Seminari Conciliar de Barcelona, hi haurà la segona commemoració dels 25 anys del Concili Tarraconense, en aquest cas acadèmica, retransmesa *online*, i presidida pels nostres bisbes. Allí es rememorarà allò que va ser el Concili del 1995 i es farà atenció a l'experiència sinodal de tota l'Església, acompanyats d'alguns testimonis d'aquell esdeveniment.

El Concili Tarraconense de 1995 va ser una florida de primavera, una explosió de joia que arribava després d'una preparació de dos anys amb milers de persones que amb les seves propostes enriquien allò que seria la trobada conciliar. El Concili Tarraconense va demostrar, amb una notable presència de preveres, religiosos/es i laics/ques configurats com a «pares i mares» conciliaris, que el Vaticà II, trenta anys després, havia donat els seus fruits i que les esglésies amb seu a Catalunya havien viscut i continuaven vivint una aplicació encertada i convençuda de l'assemblea sinodal de l'Església universal, celebrada a Roma entre el 1962 i el 1965 sota els pontificats dels sants papes Joan XXIII i Pau VI.

De fet, el Tarraconense, com anteriorment el Vaticà II, van ser dues insignes assemblees de bisbes, acompanyats de l'escalf i la pregària del poble de Déu i de la veu, a l'aula i fora de l'aula, de moltes persones que s'hi van sentir profundament implicades. En tots dos casos es va viure la sinodalitat de manera exemplar. Fer «camí junts» (*syn-hodos*) és la manera com l'Església s'ha anat construint des de la primera comunitat de Jerusalem, la qual no va dubtar a posar-se sota el guiatge de l'Esperit quan va ser necessari (vegeu Fets dels Apòstols 15). El diàleg fratern i l'escolta de la veu de l'Esperit són les dues columnes sobre les quals reposa la sinodalitat eclesial. I en aquests moments difícils, en què tantes coses es replantegen, i en què, d'altra banda, aprenem a entrar en una nova època, sentim com mai la necessitat de remar junts per la mar embravida de la pandèmia i dels seus efectes, antropològics, sanitaris, econòmics, socials, religiosos. Ho analitzarem en el

Congrés internacional dels dies 23-25 de febrer, organitzat per l'Ateneu Universitari Sant Pacià, en el qual es reflexionarà sobre les ferides i les esperances del moment actual en el marc de la teologia de l'encarnació. Una reflexió d'aquestes característiques parteix, també, d'una consciència sinodal d'Església, de la qual tots participem.

El dia 21 de gener van parlar els dos arquebisbes metropolitans, enduts per un mateix esperit: promoure la unitat pastoral de les diòcesis amb seu a Catalunya. L'homilia de l'arquebisbe Planellas i el discurs final del Cardenal Omella presentant el document episcopal «Esperit, cap on guies les nostres Esglésies? Als 25 anys del Concili Provincial Tarraconense de 1995», tenien el mateix punt de partença. En aquest número de EL BON PASTOR es reproduïen fragments de totes dues intervencions. Cal activar, doncs, tot allò que serveixi per a reforçar la unitat pastoral i desenvolupar-la en els diversos camps i tasques. Aquesta és la indicació preciosa que hem rebut dels nostres bisbes tal com queda reflectida en l'apartat cinquè del document esmentat, que porta per títol «El camí conjunt de les Esglésies amb seu a Catalunya».

Aquest títol pressuposa el llarg camí que el tema de la sinodalitat ha recorregut dins l'Església catòlica obrint-se pas en el seu pensament teològic i en la seva praxi pastoral. Va quedar a bastament demostrat en la ponència pronunciada pel Cardenal Lluís F. Ladaria en el Congrés sobre el Papa Francesc, que portava per títol «Una Església en comunió i sinodal» (es troba publicada en el llibre *Francesc, pastor i teòleg*, ed. Daniel Palau, Universàlia 2, Barcelona: AUSP-FTC 2020, pp. 17-31). Aquesta ponència feia servir dos conceptes, «comunió» i «sinodalitat», que escandeixen igualment el Concili Tarraconense, tant en el quart capítol de les resolucions de l'any 1995 (titulat «La comunió eclesial i la coordinació interdiocesana de les nostres Esglésies») com en l'apartat cinquè del document commemoratiu dels seus 25 anys (que parla del «camí conjunt» de les nostres Esglésies). Cal fer notar l'evolució ocorreguda en aquests anys. L'any 1995 el Concili es limitava a parlar de «coordinació interdiocesana». Ara, en el 2021, el document episcopal es refereix al «camí conjunt», és a dir, a la sinodalitat com a objectiu, forma de ser i mètode de les nostres deu Esglésies.

La sinodalitat no pot ser tan sols un eslògan. Ha de ser un projecte i una realitat compartida, que anirà creixent amb el pas dels anys i que configurarà una manera d'edificar l'Església en aquesta porció del poble de Déu, articulada en deu esglésies locals que tenen la seva seu en un territori que es diu Catalunya. Els canvis de diversa índole que provoca la pandèmia de covid afecten la percepció d'una situació que canvia ràpidament de manera sorprenent. Fa uns quants dies, per exemple, es feia pública l'enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió, que constata que el 60% de la població catalana es declarava catòlica –quasi sis punts més que ara fa un any, amb Girona com a zona capdavantera amb un creixement de disset punts. Considerant els resultats per demarcacions, a Lleida es declara catòlic el 76,5% de la població, a Girona el 69%, a Tarragona el 62% i a Barcelona el 57%. Podríem dir, doncs, amb la imatge de la paràbola, que la terra és ara més receptiva que fa un any a la llavor de l'Evangeli. D'altra banda, i en sentit contrari, és general la constatació que l'assistència presencial a les celebracions

litúrgiques ha experimentat, en general, una davallada i que la vida pastoral de les parròquies i comunitats es fa amb gran dificultat degut als confinaments i, sobretot, pel temor al contagi. No hi ha dades generals però és innegable que el covid ha provocat que un gruix important de persones que anaven a l'església, per l'eucaristia o per altres causes (l'atenció als pobres, la formació), es quedin ara a casa.

Aquests dos fenòmens, de signe oposat, són del tot transversals. Amb variants significatives, però amb tendències equiparables, l'augment del nombre de persones que es declaren catòliques i la baixada del nombre de persones que participen en els oficis litúrgics i altres reunions, afecten igualment les nostres deu diòcesis. La insistència en la unitat pastoral, per part del document dels 25 anys del Concili Tarraconense, és del tot justificada. La fluïdesa de les fronteres interdiocesanes, l'anivellament de comportaments en una població que beu a les mateixes fonts d'informació i de comunicació, els intercanvis constants a tots nivells a l'interior del territori català (més Andorra i les comarques castellonenques de Tortosa), la identitat de Catalunya com una unitat urbano-rural, tot plegat demana alguna cosa més que reforçar els mecanismes de coordinació interdiocesans. Cal enfocar els problemes conjuntament i veure-hi clar, també conjuntament, a l'hora de desplegar solucions i respostes que seran, amb matisos i variants, comunes en el seu nucli fonamental.

El document episcopal dels 25 anys del Concili manifesta una comprensió de la unitat pastoral de les diòcesis amb seu a Catalunya, que demana suscitar espais nous a tots els nivells de l'acció eclesial. Cal trobar-nos per tal de retrobar-nos, cal deixar de banda mentalitats de campanar, perspectives de curt termini, discursos nostàlgics que han quedat ultrapassats o discursos d'aparent modernitat que són massa estrets de camp i per això resulten insuficients. El tema fonamental no són els mètodes pastorals sinó la meta, allí on volem anar, per tal que aquesta terra quedi fecundada amb nova saba apostòlica. En aquest sentit, el document episcopal dels 25 anys del Concili conté diverses iniciatives, tan sols esbossades, que cal recollir i desenvolupar. Institucions com la Càtedra de Teologia Pastoral «Arquebisbe Josep Pont i Gol» o els organismes interdiocesans de coordinació, són cridats de manera particular a fer-se seu el document i a donar-li entrada en la seva reflexió i praxi pastoral.

Ens trobem en un moment crucial, som davant un temps posterior a la pandèmia, encara treballat per les dificultats, però que fa albirar noves realitats. Cal integrar un present ple de dolor (19.000 morts de covid, tan sols a Catalunya!), cal refermar l'estructura espiritual de les comunitats cristianes i de les persones per tal de superar la fatiga present. Cal acordar, a la llum del document episcopal dels 25 anys i de la gran encíclica *Fratelli tutti* del papa Francesc, un camí conjunt que begui al mestratge i guiatge de l'Esperit. Diuen els nostres bisbes: «No hi ha acció missionera sense el do i la invocació de l'Esperit Sant, sense el seu mestratge, sense el seu impuls» (5.1). En paraules de l'exhortació papal *Evangelii gaudium*, citades en el mateix paràgraf del document episcopal, «l'Esperit Sant construeix la comunió i l'harmonia del poble de Déu» (núm. 117). És l'Esperit el qui fa renéixer la creació i renova la faç de la terra (Salm 104,30).

Un sol cor i un sol esperit

Fratelli tutti: l'amor fratern en la seva dimensió universal

JOSEP MARIA GAVALDÀ

prevere de l'arquebisbat de Tarragona,

professor de l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós

La *Fratelli tutti* és l'Encíclica de Moral social del Papa Francesc que reflexiona sobre l'amor als altres en la seva dimensió universal. Tracta les greus problemàtiques socials que viu la humanitat i les seves conseqüències a nivell mundial. Les diferents propostes es plantegen no pas en el nivell de la caritat que s'exerceix a través de les relacions interpersonals o de les diferents xarxes de la caritat organitzada, sinó en el nivell de la caritat que es pot exercir en les macro-relacions, a través dels organismes polítics, econòmics i legislatius internacionals i mundials.

Aquesta dimensió universal de l'amor no exclou el fet primari i essencial que la força de la caritat comenci amb la conversió del cor de cada persona, tanmateix, posa l'accent que la unió de diverses persones pot generar processos socials de fraternitat i de justícia que abastin a un nombre més gran de persones. Les categories "d'amistat social", "caritat social" i "amor polític" expressen la realitat de l'amor exercit en la dimensió social que uneix les persones per tal de cercar el bé comú, modificar les condicions socials per tal d'evitar sofriments, polítiques que afavoreixen el progrés i la solidaritat.

És molt significatiu l'exemple que escriu el Papa per fer-nos veure la força d'aquest amor o amistat social: si algú ajuda un ancià a travessar un riu, això és exquisida caritat; el polític que li construeix un pont, això també és caritat. Si algú ajuda un altre amb menjar, el polític li crea una font de treball, i exercita una manera altíssima de la caritat que ennobleix la seva acció política. (n. 186)

Vivim en un món sense rumb o sense un projecte en comú, marcat per l'individualisme, l'eficientisme i que sovint tracta els mateixos éssers humans com a objectes de rebuig. Ens cal recuperar el sentit de comunitat, constituir-nos en un "nosaltres" i cercar junts un destí comú per a la humanitat. El Papa ens convida a pensar com si fóssim una única humanitat. La pandèmia del coronavirus ens ha fet prendre més consciència que tot el món està interrelacionat i que el problema d'uns tard o d'hora afectarà tota la resta. Som tots en una mateixa barca i o ens salvem junts o no se salva ningú.

Les exhortacions a pensar en tots els homes i dones del món, a construir un món on tothom hi pugui viure dignament i realitzar-se de forma íntegra, exigeixen una conversió espiritual. El Papa Francesc ens posa l'exemple de Sant Francesc d'Assís i del beat Carles de Foucauld, que identificant-se amb "els darrers" van arribar a ser "germans de tots".

Enmig d'un món convuls, com el nostre, afligit per guerres i desigualtats, Francesc d'Assís va saber "acollir la veritable pau en el seu interior, s'alliberà de tot desig de domini sobre els altres, es féu un dels darrers i mirà de viure en harmonia amb tothom" (n.4). Ens assenyala un camí ineludible per tal de fer ressorgir una humanitat nova amb tots els rostres: comptar amb els pobres, recomençar el camí però amb els pobres.

El Papa proposa que cal construir un destí nou per a la humanitat però "amb" els pobres i "dels" pobres. Es queixa que les polítiques socials sempre es plantegen com una ajuda "als" pobres però mai "amb" els pobres o "dels" pobres, ja que aquests mai són incorporats en les estructures locals o nacionals per tal que participin en les decisions polítiques, socials i econòmiques. Cal doncs, la incorporació dels exclosos en la construcció del destí comú.

És important la reflexió sobre les conseqüències de l'exclusió dels pobres dels òrgans de decisió sobre el futur de la humanitat: la pèrdua de contingut i el debilitament de la democràcia, i de conceptes com llibertat i igualtat. Quan els migrants no adquireixen plena ciutadania en el país que els acull, quan la justícia i els drets no són iguals per a tothom, com en el cas de les dones; quan no es respecta suficientment la dignitat de tota persona humana, quan tot això succeeix, afectant fins i tot a pobles sencers, llavors els conceptes de democràcia, llibertat i igualtat, es buiden de sentit i esdevenen pures formalitats ja que no representen a tots ni són per a tothom. Contràriament, considerar i protegir la dignitat de tota persona humana, sobretot quan es tracta dels més vulnerables, és donar ple sentit als ideals més nobles de la democràcia, la llibertat i la igualtat.

L'Encíclica tracta sobre problemes molt greus que viu la humanitat i en els quals hi ha un denominador comú: no es respecta la inalienable dignitat de cada ésser humà. La dignitat de cada persona és un valor que prové del seu ésser, no condicionat al país on s'ha nascut o pels canvis culturals. A l'arrel de molts atemptats contra la dignitat de la persona humana cal trobar-hi l'ofuscació de les veritats transcendents, i com en la *Laudato si'*, el Papa clama per un retorn a l'ètica, a promoure el bé, a reconèixer uns valors objectius i universals que fonamenten la vida social.

Cadascun dels grans problemes tractats donaria peu a extensos articles d'opinió i a debats interessants. A banda del gran problema dels migrants, en el qual es prioritza el dret a no-emigrar, voldria destacar el ressò que el Papa fa del problema de la fam en el món, del tràfic de persones i l'esclavitud, i sobretot del perill d'una guerra mundial per etapes. En relació a aquest últim tema diverses vegades sorgeix la reflexió que ignorar les desigualtats socials, la manca de drets per a tots, les injustícies que impedeixen el desenvolupament dels pobles, etc.. és brou de cultiu per a diverses formes de violència inesperades. Si volem aconseguir pau i tranquil·litat en el nostre món cal pensar un món per a tots, en el qual no només tothom hi pugui viure dignament sinó que hi pugui realitzar-se íntegrament i donar cadascú el millor de sí mateix.

Presents com el llevat

Les Residències de Gent Gran: una mirada des de l'inici de la pandèmia fins avui

JOSEP VIDAL PERELLÓ

*diaca de l'arquebisbat de Barcelona
director de la Fundació Organisme Benèfic Assistencial (OBA)*

L'any 2021 arriba amb una esperança nova per a les residències de gent gran com és la vacunació de les persones ateses i dels professionals que es dediquen a cuidar-les i atendre-les. Una esperança que no està lliure d'incerteses: si les persones vacunades podran infectar-se de nou, si podran transmetre la infecció encara que no la manifestin... Són molts els interrogants que ens formulem; si és necessària la vacunació en la totalitat de persones ateses i de professionals perquè es doni la immunitat de grup, si d'aquesta manera s'evitarà que torni a entrar el covid-19 a les residències... La legislació actual recull la voluntarietat i lliure decisió de vacunar-se, però potser la vacunació s'hauria de contemplar des d'una visió ètica tenint present i en compte a les persones que ens envolten, a la comunitat en general i en concret al grup de persones ateses i professionals dels entorns residencial. És en aquests centres on hi ha les persones més vulnerables, que tenen un elevat risc i que en definitiva són els qui més han patit els efectes d'aquesta pandèmia.

L'arribada de la primera onada d'infeccions ens va agafar a tots i a totes desprevinguts, amb desconeixement del que suposava, sense els mitjans necessaris, sense unes indicacions clares i concretes per fer-li front. Els centres residencials per a gent gran estan preparats per cuidar i no per curar les persones ateses. Aquestes circumstàncies van comportar una elevada mortalitat als centres residencials, ja que donada la saturació del sistema sanitari, l'assistència sanitària a les residències de gent gran es va restringir. Els centres van intentar fer tot el possible amb el recursos humans i materials que disposaven per fer front a la realitat que, d'un dia per l'altre, havia aparegut.

La situació, complexa, difícil de gestionar i amb un elevat desgast emocional de les persones ateses, dels familiars i dels/les treballadors/es va ser silenciada per les administracions i els mitjans de comunicació. La vida diària, el rellotge i l'activitat a la residència es va aturar. L'objectiu diari era cuidar al màxim les persones ateses aïllades per protocol, tant els que eren positius com els que essent negatius havien d'estar confinats a les seves habitacions.

Les residències, després de ser deixades a la mà de Déu (a qui hem de donar gràcies de no deixar-nos en cap moment), van passar a ser el tema principal omplint els grans titulars dels mitjans de comunicació. S'han deixat de reflectir moltes de les realitats viscudes als diferents centres. Es va focalitzar la notícia en aquells centres en funció del boom mediàtic i de l'índex d'audiència que pogués produir. Notícies sobre alguns centres han estat present durant setmanes i algunes residències de les que més han patit l'entrada del covid ni tant sols han estat notícia. El que si està clar és que el SARS-Cov-2 no entén de titularitat i que pot afectar, i es evident que ho fa, tant a centres públics com privats, d'iniciativa mercantil o d'iniciativa social.

Després de la primera onada, que deixava un elevat casos d'èxitus, quan les mesures socials per l'arribada de les vacances d'estiu es van relaxar, el covid va tornar a traspasar les portes del centre per segona vegada. En aquesta ocasió ens va agafar més preparats, amb l'experiència prèvia de l'equip humà, el centre sectoritzat per plantes, amb noves instruccions, amb els protocols corresponents (que van variant en funció de la situació pandèmica), amb l'establiment del Pla de Contingència, amb el material EPI necessari. L'administració es va comprometre a enviar material EPI al centre però, tot i que ho està realitzant, la quantitat és insuficient per la necessitat real que hi ha per poder complir amb les mesures de prevenció i protecció. Ens trobem doncs, amb la necessitat d'adquirir amb gran esforç de recerca i compra de material EPI. Aquest fet comporta una elevada despesa econòmica pel centre residencial des de l'inici de la pandèmia.

A la nostra residència les persones positives en aquesta ocasió van ser cinc, asimptomàtiques. Després de tres setmanes la residència tornava a considerar-se verda (sense positius) i sense registrar cap èxitus.

Una de les dificultats amb les que es troben els centres residencials es precisament la presència de persones asimptomàtiques que poden anar infectant la resta sense ser conscients de ser vectors. És en el personal i en els familiars que realitzen les visites on més es pot donar aquesta situació. Per aquest motiu es realitza una prova PCR i una prova TAR (test d'antígens) quinzenalment alternant cada setmana cada una de les proves. D'aquesta manera es facilita la detecció de qualsevol cas positiu en els professionals. D'altra banda es realitzen també proves TAR als familiars prèvia a la visita de la persona atesa. Amb aquestes dues mesures s'intenta controlar la possibilitat d'entrada del Covid-19 al centre.

En el mes de desembre es va produir l'aparició d'algun cas positiu en el personal i, amb el control, sectorització i establiment de grups de convivència per planta, sempre assistits pels mateixos professionals, només va ser necessari un aïllament preventiu i no es va produir contagi i/o aparició de positius en les persones ateses.

A finals de desembre les famílies van poder tenir la possibilitat d'endur-se el seu familiar a casa per viure amb ells el Nadal, per poder-se retrobar després de tot el procés de confinament i aïllament viscut. Per poder fer-ho es van organitzar i coordinar conjuntament amb la residència per garantir les mesures de prevenció i protecció necessàries. Finalment, i degut a l'increment exponencial de l'índex de rebrot i contagi, el

Departament de Salut va haver de prendre la decisió d'establir nous protocols, directrius i indicacions, i es va restringir la sortida de persones ateses a la residència durant el Nadal. Actualment com a Residència Verda que som, esperem poder anar realitzant ingressos de noves persones ateses per poder anar cobrint les places vacants i poder donar el suport a aquelles persones grans que ho necessiten i a les seves famílies. Disposar d'un gran nombre de places sense ocupar és un factor que està afectant a la viabilitat de molts dels centres, amb les reduccions i manca de recursos econòmics que comporten així com la necessitat de realitzar nous plantejaments.

En el mes de gener s'ha iniciat el procés de vacunació de les persones ateses i professionals. Esperem que amb la vacunació s'obri un horitzó que ens porti cap a una nova normalitat que permeti a les persones ateses i professionals que les atenen, poder tornar a realitzar aquelles activitats que es feien abans de l'arribada de la pandèmia, això sí, sempre amb les mesures de prevenció i protecció que siguin necessàries establir pel bé de tothom.

Anunciar l'Evangeli Llegir l'Evangeli de Marc en temps de pandèmia

AGUSTÍ BORRELL

Vicari general del Carmel Descalç

La pandèmia de COVID-19 ens ha sacsejat i ens ha canviat la vida. El famós coronavirus que ha afectat la humanitat sencera ens està condicionant profundament. Moltes persones han sofert els efectes de la infecció, l'estan patint encara, o n'experimenten les seqüeles. A hores d'ara, segur que tots nosaltres, o bé hem tingut el virus, o almenys coneixem persones que n'han estat infectades o ho estan encara; potser fins i tot tenim familiars, amics o coneguts que ens han deixat. Tots estem marcats més o menys directament per les conseqüències de tota mena que aquesta situació comporta: sanitàries, familiars, psicològiques, socials, econòmiques...

Quan més anava creixent la confiança en la ciència i en el progrés per millorar la qualitat de vida, per guarir les malalties i per allunyar progressivament l'hora de la mort, resulta que ha aparegut de manera inesperada un ésser minúscul, invisible als nostres ulls, que ens ha posat al davant amb tota evidència la fragilitat de la nostra condició humana. En la situació tan estranya en què ens trobem, necessitem consol i llum per assumir la nova realitat i per reaccionar. Ens calen elements que ens ajudin, que ens animin, que ens donin força i ens orientin en un terreny que ens resulta desconegut i sorprenent, i per al qual no ens sentim preparats. En aquest context, convé recordar que la Paraula de Déu és llum dels nostres passos (Sl 119,105). I ho és sempre, també en temps de tribulació.

Aquest any se'ns convida a rellegir l'Evangeli de Marc. En molts passatges hi podem trobar indicacions per viure la nostra fe en la situació actual. Potser en tots, si els llegim amb el cor atent. Marc és el més antic dels quatre evangelis del Nou Testament, i també és el més breu i essencial. Es tracta d'un escrit de caire narratiu, que mostra Jesús en acció, quasi sempre en moviment, en camí. Jesús es mou, va d'un lloc a l'altre, troba la gent, entra en diàleg amb les persones: els malalts, els pecadors, les multituds... Jesús guareix, ensenya, interpel•la...

Marc és sobretot l'evangeli de la creu. El relat se centra en el camí de Jesús des de Galilea fins a Jerusalem, que de fet es converteix en un itinerari cap a la passió, la mort i la resurrecció. El recorregut de Jesús culmina en la resurrecció, però passant per la passió i la mort: la vida nova no arriba sense l'abaixament i el sofriment. L'evangeli mostra que Jesús no defuig la limitació, ni el sofriment, sinó que es mostra personalment solidari amb els qui sofreixen. Més que el metge poderós que pot guarir malalts, Jesucrist és el Déu encarnat que assumeix la condició humana amb totes les conseqüències, també amb el sofriment que li és inherent. Tal com diu l'himne de la Carta als Filipencs,

probablement un dels textos més antics del Nou Testament: “Ell, que era de condició divina... es va fer no res: prengué la condició de servent i es féu semblant als homes..., s’abaixà i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu” (Fl 2,6-8).

Aquesta és la resposta de Déu a la feblesa humana. En comptes de comportar-se com l'ésser transcendent, immòbil, fred i impassible que de vegades ha imaginat una determinada mentalitat, és el Déu que es fa plenament solidari amb el nostre sofriment. Tant, que ell mateix el pateix de la manera més dramàtica. L'aspecte més sorprenent de l'encarnació no és que Déu es fes home per estar a prop nostre i portar-nos la salut i la salvació, sinó que assumís tan a fons les nostres limitacions. Jesús, el Fill de Déu fet home, pren damunt seu les nostres malalties, les pateix ell mateix en el seu propi cos. D'aquesta manera, la solidaritat de Déu amb la humanitat arriba a l'extrem, i això ens permet adonar-nos que Déu ni ens ha enviat el sofriment ni ens ha deixat sols en el nostre sofriment. Ell pateix al costat nostre, està malalt amb les nostres malalties, i ens ensenya a lluitar contra el mal i el sofriment del món, ens ensenya a ser solidaris amb els malalts i els qui pateixen fins al punt de identificar-nos amb ells, de posar-nos en la seva pell.

Déu no es manté allunyat davant del dolor humà: no se'l mira de lluny, sinó des de dins. I, des de dins, amb les seves paraules i amb les seves actituds, diu moltes coses sobre la malaltia i el mal que patim. Jesús no ve per fer desaparèixer del món, de forma màgica, el sofriment i la malaltia, sinó que proclama que Déu és més poderós que el mal, i que el vol el nostre bé. L'evangeli de Jesús ens ensenya igualment que la salut física no ho és tot, que no és un bé absolut. Avui es dediquen moltes energies a la cura del cos; algunes valen la pena: és clar que hem de lluitar per evitar les malalties, el dolor..., però no amb una visió de la persona que ho situï tot en el benestar corporal. Sense una salut integral, el benestar purament físic no té sentit.

Jesús ve per alliberar-nos del mal i del dolor, però no exactament en el sentit que el sofriment deixi d'existir, sinó que sapiguem viure'l amb sentit i amb esperança. És precisament la passió i la creu el que revela de manera més sorprenent i més plena la presència de Déu en la vida de la humanitat, a través de Jesús. Veient la mort de Jesús, el centurió el reconeix com a Fill de Déu (Mc 15,39). Déu no es manifesta ara de forma espectacular i victoriosa, sinó en l'abaixament total. Jesús és condemnat a mort, i mor de la manera més dolorosa i més ignominiosa possible en la seva època: clavat en una creu, l'instrument d'execució per als malfactors.

Al peu de la creu hi ha un grup de dones. Segons l'evangeli de Marc, són les úniques que l'han acompanyat fins al final. Són les mateixes dones que el diumenge de bon matí aniran al sepulcre amb la intenció d'ungir el cos de Jesús. Allà, inesperadament, seran les primeres a rebre la notícia de la victòria de Jesús sobre la mort, de la seva resurrecció: “Vosaltres busqueu Jesús de Natzaret, el crucificat: ha ressuscitat, no és aquí” (Mc 16,6). La fidelitat de Jesús enmig de la incomprensió, del rebuig, del sofriment i de la soledat l'ha portat a la vida nova de la resurrecció. La passió culmina en la resurrecció. L'última paraula és de vida, i de vida eterna. I la constància de les dones en l'acompanyament a Jesús, tant en els moments d'èxit com en els de fracàs, els ha permès conèixer la gran

notícia que a partir d'ara la mort no té l'última paraula, sinó que estem destinats a compartir la vida plena del Ressuscitat.

Acceptar de seguir el Crist significa assumir la realitat de la història humana amb totes les seves contradiccions, i sobretot entrar en la dinàmica del servei, de la solidaritat amb els qui sofreixen, de la renúncia a si mateix per viure per al Crist i per als altres. Aquest és, per a l'evangelista, el camí que porta a obtenir la vida veritable: "Si algú vol venir amb mi, que es negui a ell mateix, que prengui la seva creu i que em segueixi. Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però el qui la perdi per mi i per l'evangeli, la salvarà" (Mc 8,34-35).

L'evangeli té a veure amb nosaltres, ens parla avui. Cal llegir l'evangeli des de la vida, i il·luminar la vida amb l'evangeli. Visquem la pandèmia amb l'atenció posada en la Paraula, amb confiança, amb esperança, sabent que Jesús és amb nosaltres i no ens deixa mai.

Al servei de l'altar

El motu proprio Spiritus Domini, un avanç o una ocasió frustrada?

GABRIEL SEGUÍ I TROBAT

*religiós dels missioners dels Sagrats Cors de Jesús i Maria
preside de l'Institut de Litúrgia ad instar facultatis*

El *Motu proprio Spiritus Domini* del papa Francesc, de l'11 de gener de 2020, sobre l'admissió de les dones als ministeris instituïts del lectoral i l'acolitat, acompanyat de la carta del Sant Pare al cardenal Lluís F. Ladària, prefecte de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, ha generat un apassionat debat, amb repercussions extraeclesials, enmig de l'enrenou de la lluita pels drets de la dona, que no podem ignorar.

Abans d'entrar en l'anàlisi dels dos documents, sigui'm permès dir que, per a mi, la qüestió principal i liminar a l'interior de l'Església sobre els drets de la dona, no és el seu accés al ministeri, ordenat o no, sinó simplement l'acceptació de la dona com a persona, talment i prou. Perquè els ministeris no són més que concrecions operatives de la dignitat bàsica i comuna rebuda en el baptisme. Però si no hi ha una recepció de la dona com a ésser humà igual a l'home, seguint la tradició bíblica (Gn 1,27; 2,23), és inútil discutir sobre els ministeris eclesials. I no estic gens segur que s'hagi aconseguit aquesta acceptació, com passa igualment a la societat, per molt que es vulgui escarnir injustament l'Església com el reducte del masclisme.

Aquesta reflexió és la que està darrere la pregunta del títol de la meva aportació: si el *motu proprio* és un avanç o una ocasió frustrada. En aquest sentit, si la perspectiva és el

desenvolupament de la ministerialitat laïcal a la litúrgia de conformitat amb els carismes rebuts en el baptisme, és evident que és un avanç i la normalització d'una situació de fet que necessitava una regulació. I per a les comunitats cristianes on realment són les dones, religioses o no, les que porten la iniciativa de les celebracions, ha estat una ocasió de fer simplement justícia en reconèixer i donar estabilitat a la seva tasca ministerial.

Amb tot, si la expectativa era desbloquejar l'accés de la dona al ministeri ordenat, la intervenció del Sant Pare significa lògicament una nova frustració. Sota aquesta aspiració, no deixa d'haver-hi, al meu entendre, un plantejament de lluita de poders i de disputa de capacitats, quan en realitat es tracta d'una qüestió molt simple: ningú, ni homes ni dones, té dret a l'ordenació, que és un do de Déu ofert lliurement. Per això el Papa remarca que l'Església no té capacitat per admetre les dones a l'ordenació. Tampoc es dubta sobre la capacitat de les dones per exercir el ministeri ordenat com si fos una professió: no és una qüestió d'habilitats humanes, intel·lectuals o espirituals, sinó d'escatir si han rebut el carisma per exercir aquest ministeri; la capacitat és posterior al carisma, perquè primer hi ha, absolutament, la iniciativa divina.

Comentaré breument el contingut dels dos documents conjuntament, perquè són complementaris.

La seva doctrina se situa en un context pasqual, perquè d'entrada s'al·ludeix a l'Esperit del Ressuscitat com a font dels carismes i ministeris: «L'Esperit de Jesús, el Senyor, font perenne de la vida i missió de l'Església, distribueix als membres del Poble de Déu els dons que permeten a cada un, de manera diferent, contribuir a l'edificació de l'Església i a l'anunci de l'Evangelí» (SD). Per tant, inicialment, l'Església no és una comunitat jeràrquica, sinó pneumàtica, carismàtica. D'aquesta manera, el plantejament que es fa dels ministeris és netament eclesiològic, amb un fonament bíblic, no funcional ni sociològic, ja que no parteix de les necessitats de la comunitat, sinó de l'acció de l'Esperit.

Aleshores, el Papa ens esbossa un petit tractat d'eclesiologia de comunió, basada en l'exercici divers de l'únic sacerdoci de Crist, com especifica la carta al cardenal Ladària:

«El compromís dels fidels laics [...] certament no pot ni ha de limitar-se a l'exercici dels ministeris no ordenats, però una millor configuració d'aquests ministeris i una referència més precisa a la responsabilitat que neix, per a cada cristià, del Baptisme i de la Confirmació, pot ajudar l'Església a redescobrir el sentit de comunió que la caracteritza».

L'apòstol Pau distingeix referent a això entre dons de gràcia-carismes ("*charismata*") i serveis ("*diakonai*" - "ministerials" [cf. Rm 12,4ss i 1Cor 12,12ss]). Segons la tradició de l'Església, es denominen ministeris les diverses formes que adopten els carismes quan es reconeixen públicament i es posen a disposició de la comunitat i de la seva missió de forma estable. En alguns casos el ministeri té l'origen en un sacrament específic, l'ordre sagrat: es tracta dels ministeris "ordenats" del bisbe, el prevere, el diaca. En altres casos el ministeri es confia, per un acte litúrgic del bisbe, a una persona que ha rebut el Baptisme i la Confirmació i en la qual es reconeixen carismes específics, després d'un adequat camí de preparació: parlem llavors de ministeris "instituits".

D'altra banda, és ben clara aquí la rehabilitació del concepte de "ministeri" en relació als serveis litúrgics dels laics. Un aspecte que s'ha de destacar és la clara vinculació dels ministeris laïcals certament amb l'edificació de l'Església -això no és cap novetat- sinó també amb la missió d'anunciar l'evangeli, en relació, doncs a una Església "en sortida", un concepte molt del Papa Francesc: són ministeris que no s'han de limitar a la celebració litúrgica. Cito una selecció de frases de la carta al cardenal Ladària:

La variació de les formes d'exercici dels ministeris no ordenats [...] està determinada per la necessitat de permetre a cada Església local/particular [...] viure l'acció litúrgica, el servei dels pobres i l'anunci de l'Evangeli en fidelitat al mandat del 'Senyor Jesucrist [...] perquè contribueixin al bé de les comunitats i a la missió confiada a tots els deixebles.

A l'horitzó de renovació traçat pel Concili Vaticà II, se sent cada vegada més la urgència de redescobrir la corresponsabilitat de tots els batejats en l'Església, i de manera especial la missió dels laics.

Aquesta reciprocitat, del servei al sagrament de l'altar, està cridada a refluir, en la distinció de tasques, en aquest servei de "fer de Crist al cor del món" que és la missió peculiar de tota l'Església.

La corresponsabilitat en la missió apareix així com el marc de l'accés de les dones als ministeris laïcals, amb aquests interessants punts que el Papa Francesc esmenta:

- a) L'evolució i la maduració del pensament de l'Església, en el sentit d'una distinció més clara entre els dos tipus de ministeris.
- b) Una major manifestació de la dignitat baptismal sacramentalment articulada pel baptisme i la confirmació.
- c) La revisió de les raons històriques per reservar als homes la col·lació dels ministeris laïcals: "No sense motiu, sant Pau VI es refereix a una tradició *venerabilis*, no a una tradició *veneranda*, en sentit estricte (és a dir, una que "ha de" ser observada): es pot reconèixer com a vàlida, i durant molt de temps ho ha estat; però no té un caràcter vinculant, ja que la reserva als homes no pertany a la naturalesa pròpia dels ministeris del Lector i de l'Acòlit".
- d) El reconeixement de la tasca de les dones a l'Església de les seves aportacions a la missió evangelitzadora. Es recull així una de les aportacions del Sínode de l'Amazònia.
- e) L'articulació d'una formació adequada abans de rebre els ministeris a partir de l'espiritualitat baptismal.
- f) Evitar la clericalització del laïcat en reduir l'exercici dels ministeris laïcals exclusivament a la celebració litúrgica.

En tot cas, els dos documents del Sant Pare contribuiran a renovar els ministeris laïcals en un sentit missioner, a mostrar la "imprompta femenina" de l'Església sense caure en paranys sociològics ni de poder, i a articular més fermanent la diversitat ministerial, que prové de l'Esperit de Déu.

Rentar els peus

Jesús ens ensenya a estimar el món

MIQUEL VENTURA SITJES

delegat diocesà de joventut del bisbat de Solsona

Jesús ens ensenya a estimar el món perquè és obra de Déu (cf. Gn 1) i cap obra de Déu va contra l'home, al contrari, en la Creació es donen les condicions de possibilitat perquè l'home i la dona es realitzin com a tal i amb la seva vida lloïn a Déu.

Sembla paradoxal veure com el nostre món està sent víctima d'una polarització entre els que fan de la Terra una deessa “adorable” —personificant-la, no a l'estil de Sant Francesc d'Assis, i moltes vegades caient en absurds— i d'aquells que viuen en el món pensant que en són els propietaris i dominadors, i que els seus recursos són infinits, contribuint així a la destrucció del planeta.

Jesús, amb la seva vida, ens dona exemple de com cal viure en el món, de com hem de ser els cristians corrents, integrant dins la nostra vida l'amor a la Creació, sense que es converteixi en un ídol, construint així un canvi més profund en la nostra societat, del nostre estil de vida, els models de producció i consum, salvaguardant les condicions morals d'una autèntica ecologia humana —va escriure Sant Joan Pau II—. En els punts 98 i 99 de la carta encíclica *Laudato si'* el Papa ens ajuda a veure com Crist està integrat en el món des del principi i fins al final de la seva vida.

“Jesús vivia en harmonia plena amb la creació, i els altres se'n meravellaven”, ens diu el Sant Pare. Jesús és Amor (cf. 1 Jo 4, 8), el contrari de l'amor és l'ús —havia dit Joan Pau II. El Senyor no va venir a la terra per fer-ne ús o mal ús, sinó per estimar-la, en totes les seves dimensions i expressions, i per donar-nos-en exemple.

Per això, el Papa Francesc insisteix que: “No semblava pas com un asceta separat del món o enemic de les coses agradables de la vida”. El Senyor n'era conscient i sabia que tot allò de bo que hi ha en el món és obra de Déu, és un regal de Déu-Pare a la humanitat sencera.

“Lloat sigueu” és una acció de gràcies pel do de la Creació, que es concreta amb obres. Jesús ens ensenya a treballar, a relacionar-nos amb el medi, a santificar-nos en la nostra vida ordinària, donant així l'autèntic valor i sentit a les coses, ensenyant-nos la paternitat divina de Déu, que tot ho ha posat al servei dels seus fills, per amor: i això comporta uns drets i uns deures, i justament per això no ens els vol estalviar. L'amor i el sofriment, el sacrifici, van agafats de la mà, l'exaltació de Jesucrist ve per la seva mort a la Creu (cf. Fl 2, 8-9) que dona sentit a tot i ho renova tot.

Els cristians necessitem entendre que el destí de tota la creació passa pel misteri de Crist, la segona persona de la Trinitat, que es va fer carn a la plenitud dels temps (cf. Jo 1, 14), i

morí a la Creu per salvar al món, però que és present des de l'origen de totes les coses. S'encarnà en un món que Ell mateix havia creat —podem llegir en el pròleg de l'Evangeli de Sant Joan— per fer-lo nou (cf. Ap 21, 5): la petja de Déu a la terra es fa més present amb la seva vinguda, que amaga el seu propi misteri.

Reclinats sobre el pit del Senyor

Primera missa a Kinshasa

ROBERT OTABA MUMBAL

*prevere de l'arquebisbat de Tarragona
vicari de la parròquia de Montblanc*

Em dic Robert Otaba Mumbal, sóc prevere de l'arquebisbat de Tarragona des del mes de juliol passat. Us vull compartir la meva experiència durant la meva estada a Kinshasa en ocasió de la meva primera missa amb la família. Aquesta visita la situo com una acció de gràcies al Senyor que m'ha concedit aquest ministeri sacerdotal i poder celebrar-ho amb els familiars i amics que m'han vist néixer i créixer en el meu itinerari vocacional. Us comparteixo dos aspectes breument que m'han impactat: la fe i la crisi social de Kinshasa.

Vaig tornar a Kinshasa després de 9 anys de ser fora per motius de formació i de la situació sociopolítica del país que no em permetien tornar-hi. El fet d'anar-hi ha estat per a mi una nova descoberta de la situació de l'Església que peregrina a Kinshasa i també de la situació social de la gent. La vivència de la fe ha estat el primer aspecte impactant que vaig viure. Què vull dir amb això? Vaig trobar gent o millor dit cristians que tenien set de créixer en la fe personal en Jesucrist. Els feligresos que busquen camins per aprofundir la seva relació íntima amb el Senyor a través de les devocions i practiques ordinàries. Això és un signe de vitalitat de l'Església. Les devocions ben apreses i ensenyades esdevenen fonts d'esperança i de creixement per la feligresia.

A continuació la vivència social feia pensar molt perquè la misèria social es dibuixava arreu del país. Hi ha una corrupció institucional estesa per tot el país on els governants s'aprofiten dels béns del país deixant la majoria en la pobresa extrema. És aquí on es juga el paper dels cristians congolesos denunciant aquesta xacra social fins a arriscar llur vida. Aquest testimoniatge social és una lluita constant per construir una societat digna on tothom mereix una vida digna. L'Església a través dels cristians crea una proximitat amb els desfavorits i menyspreats de la societat i amb ells denuncien tot sistema d'explotació de la persona humana.

Aquests dos aspectes han estat una alegria per veure com Déu mou el cor dels homes per la recerca continua del bé i la lluita per un món millor. Cal també subratllar un vincle missioner que està ajudant molt en la recerca d'humanització en els països d'Àfrica com fou l'exemple de la laica catalana Isabel Correig que va fundar al Congo una associació dels fidels treballant per la fraternitat social i l'eradicació de l'exclusió social dels pobres.

Era un moment d'agraïment per tot i sobretot pel do del ministeri sacerdotal.

A Déu li sigui donat glòria i honor.

Un bisbe ens parla

Homilia en la solemnitat dels Sants Fructuós, Auguri i Eulogi

+JOAN PLANELLAS BARNOSELL

arquebisbe de Tarragona

Cada 21 de gener, l'Església de Tarragona celebra la festivitat dels seus sants màrtirs Fructuós, bisbe, i Auguri i Eulogi, diaques. Avui celebrem la solemnitat dels primers màrtirs de les nostres Esglésies que pelegrinen a Catalunya. La seva història es remunta a la meitat del segle III i la coneixem gràcies a l'existència d'un document anomenat *Passio Fructuosi* –que, en la seva part central, acabem de proclamar a la nostra celebració i que aquest matí, en la mateixa Capella de Sant Fructuós d'aquesta Catedral, hem proclamat solemnement en la seva totalitat–, un text escrit per un cristià culte i amb bona formació teològica, possiblement clergue. Es tracta del document literari martirial més antic de tota la península ibèrica. Un document importantíssim per a la nostra història cristiana, que ens remunta a l'any 259 i que, fins i tot, tingué un fort ressò en la literatura cristiana de l'època tardorromana: sant Agustí mateix el cita en un sermó i, d'altra banda, el poeta Aureli Prudenci li dedica un himne en una de les seves obres.

I és en aquest dia incomparable que, pouant de la flama de la fe dels nostres Pares, enguany, malgrat les serioses restriccions ocasionades per la pandèmia, podem celebrar amb els altres bisbes i amb una representació de les diverses Esglésies, el vint-i-cinquè aniversari de la celebració del Concili Provincial Tarraconense que, tal dia com avui de fa ja 26 anys, tot just s'iniciava amb una missa solemne aquí a la Catedral primada de Tarragona.

Entenem que continuen essent vàlides les paraules dels bisbes, predecessors nostres, els quals, una vegada rebuda de la Santa Seu la *recognitio* de les resolucions conciliars, en signaren el Decret de promulgació –d'això, el proper mes de juny en farà vint-i-cinc anys–, i qualificaren el Concili Tarraconense de «do de Déu» i de «temps de gràcia i de benedicció del Pare, per Jesucrist, en l'Esperit». Així van viure l'esdeveniment conciliar les Esglésies amb seu a Catalunya. I el seu llegat, summament actual malgrat el temps transcorregut, voldríem que fos rellegit, rebut, interioritzat i explicitat amb una adequada recepció. Volem que el Concili Tarraconense esdevingui pauta de referència en el nostre present i futur eclesials. D'aquí que, en acabar la nostra celebració d'avui es farà públic un document signat per tots els bisbes i que serà presentat aquí mateix a la Catedral pel Cardenal Joan Josep Omella, arquebisbe metropolità de Barcelona.

El treball del Concili Provincial va ser una recerca de signes de resposta a la pregunta feta a l'Esperit. Una pregunta ben vàlida i actual en el nostre avui eclesial: «Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense?». Aquest era precisament el títol de la Carta Pastoral dels nostres bisbes en l'epifania del 1994, quan convocaven el Concili Provincial. Les nostres Esglésies havien viscut amb gran intensitat el Concili Vaticà II i maldaven amb esperança per aplicar-ne les orientacions amb intensitat renovada i amb imaginació creativa, a la llum de l'Esperit. El Concili Tarraconense es proposà, com a denominador comú dels temes a tractar, l'evangelització. I el primer secret per a l'evangelització és la conversió personal i, per aquest camí, la purificació i la vitalització de les institucions i dels serveis eclesials.

Ara bé, ni la conversió personal ni la purificació de les institucions i dels serveis eclesials no tenen lloc en una cambra asèptica, esterilitzada. Pensar en un Evangeli químicament pur seria somniar. L'Evangeli és per als homes i dones, cada un dels quals viu unes circumstàncies pròpies, té les seves tradicions, el seu tarannà específic i la seva pròpia manera d'expressar-se. Justament això enriqueix la Bona Notícia de Jesús. I el que podem dir de les persones podem dir-ho igualment dels pobles. D'aquí la intenció del Concili Tarraconense.

Uns passatges del venerable bisbe de Vic, Josep Torres i Bages, en la seva obra *La Tradició Catalana* ens poden ajudar a situar la recepció del Concili Tarraconense en l'avui de les Esglésies amb seu a Catalunya. Foren escrits ja fa cent-vint-i-cinc anys, però, tot i l'estil literari de l'època, conserven la seva plena vigència i actualitat. El venerable bisbe escriu que la religió cristiana pot «identificar-se amb una comarca, sense que ella hagi de sacrificar cap de sos elements; ans bé quedant aquests emparats per la mateixa religió». «L'Església és regionalista perquè és eterna». Els organismes polítics, els Estats, són fruit de les enteses i dels pactes dels homes. Les nacions, en canvi, són «unitats socials naturals formades, no en congressos, ni en dietes d'homes d'Estat, sinó en els eternals consells de la Providència divina. Per això ja la difusió evangèlica es féu no tenint en compte els Estats polítics sinó les diverses gents o nacions, i predicà no als súbdits de l'imperi romà o de l'imperi persa, sinó als fills de Corint o de Roma, o de Tessalònica o d'Esmirna, o de Galàcia. La religió... és una sobrenatural perfecció de la naturalesa i per

això cerca les entitats naturals més que les polítiques, és a dir, més la regió que l'Estat, perquè és divinament naturalista».

I afegeix també una mica més endavant: «Les grans assemblees eclesiàstiques que anomenem Concilis, proven també aqueixa tendència [...]. Reuneix rares vegades, sols per necessitats que atenyen a tot el llinatge humà, el Concili Universal; però és amiga de que sovint es reuneixin concilis provincials, més encara sínodes o concilis diocesans; reconeixent que hi ha una vida religiosa en cada territori que per si mateixa ha d'arreglar-se les coses, salva[nt] sempre l'autoritat i la primacia del successor de Pere». Fins aquí la citació del venerable bisbe.

Molt estimats i estimades. «La concreció del camí conjunt de comunió entre les deu Esglésies diocesanes amb seu a Catalunya passa per la consolidació de la unitat pastoral entre elles, entesa i viscuda amb esperit de comunió interdiocesana i de coordinació pastoral». Això ho afirmem els bisbes en el document que es farà públic al final d'aquesta Eucaristia. Avui, podríem demanar al Senyor, en aquesta solemnitat dels nostres primers màrtirs que, fonamentats en la fe dels primers Pares, a la llum del Concili Provincial, la Conferència Episcopal Tarraconense pugui avançar en aquest camí d'unitat pastoral. Perquè tan sols així les decisions que es vagin prenent enmig de les vicissituds i incerteses del moment present, estaran veritablement emmotllades amb l'argila del nostre poble.

El papa Francesc, a la recent Encíclica *Fratelli tutti*, parla de fomentar el «sentiment de pertinença» (n. 230). «Perquè la nostra societat hi guanya quan cada persona, cada grup social, se sent veritablement de casa. En una família, els pares, els avis, els fills són de casa; ningú no està exclòs. Si un té una dificultat, fins i tot greu, encara que se l'hagi buscada ell, els altres corren a ajudar-lo, li donen suport; el seu dolor és de tots [...]. Les baralles de família són després reconciliacions». I, en la mateixa Encíclica, el papa parla de «l'amor a la terra, al poble, als trets culturals propis. No puc trobar-me amb l'altre si no posseeixo un substrat on estic ferm i arrelat, perquè des d'allí puc acollir el do de l'altre i oferir-li quelcom veritable [...]. El bé de l'univers requereix que cadascú protegeixi i estimi la seva pròpia terra» (n. 143). Però, com afirmava sant Fructuós en el moment de donar el seu testimoniatge sublim, també «ens cal tenir en el pensament l'Església catòlica, de levant fins a ponent». D'aquí que –afegeix el papa–, «no és possible ser sanament local sense una sincera i amable obertura a l'universal, sense deixar-se interpel·lar pel que s'esdevé en altres bandes, sense deixar-se enriquir per altres cultures o sense solidaritzar-se amb els drames dels altres pobles» (n. 146).

Per tot això, afirma el papa, cal apropar-se, expressar-se, escoltar-se, mirar-se, tractar de comprendre's, buscar punts de contacte... aquesta és la definició del verb «dialogar». Si no hi ha diàleg, vol dir que no hi ha preocupació pel bé comú, que només hi ha imposició. En el diàleg dels diferents sempre neix una nova síntesi, un mestissatge (cf. n. 148). Els herois del futur seran els qui sàpiguen trencar aquesta lògica malaltissa i implantar la cultura de la trobada. El papa exclama aquí: «Déu vulgui que aquests herois s'estiguin gestant silenciosament en el cor de la nostra societat» (n. 202). Trametem, doncs, a les nostres Esglésies, a les diverses instàncies socials i al mateix món de la política aquest

esperit! Davant la polarització del moment present, maldem amb totes les energies i amb les mediacions que calguin perquè s'estableixi la cultura de la trobada, i perquè no es desnaturalitzi la nostra història o es negui aquell sentiment de pertinença autèntic i natural que és la llei divina de tot ésser viu, com afirmava també Torras i Bages a *La Tradició Catalana*. En canvi, si es respecta i s'ajuda a mantenir-ho viu, es farà la veritable unió entre germans i germanes, l'única que val la pena, perquè és l'única que és justa. Com afirmava el Cardenal Omella en el seu discurs a la Conferència Episcopal Espanyola, «la tasca de reduir la crispació i de promoure la cultura de la trobada no sols correspon als mitjans de comunicació i a les figures públiques [o del món de la política], sinó a tots nosaltres. La podem portar a terme en els nostres contextos diaris, en les converses, en les xarxes socials, en la formació dels infants i els joves, en els missatges que posem en circulació en la societat». Hem de donar contínuament oportunitats a la concòrdia i a la reconciliació, esdevenint artesans de pau. I davant la complexitat dels moments polítics i socials que vivim, en el marc d'una crisi econòmica agreujada per la pandèmia i en la perspectiva d'unes noves eleccions al Parlament de Catalunya, a nivell eclesial procurem que els fervors polítics d'un costat o de l'altre no ens eixarreeixin l'esperit. Perquè, com també afirmava Torres i Bages: «La Religió és com l'aire, que tothom l'ha de respirar».

El Concili Tarraconense era conscient que no podia reduir la pastoral a un problema de simple reorganització i coordinació. Es tractava, en canvi, de reunir el Poble sant de Déu en l'Esperit Sant, per tal de fer de les nostres Esglésies el santuari de la presència de Déu enmig nostre, anticipació de l'Església celestial i, al mateix temps, esdevenir fermes en la fe i fortes en el testimoni de Jesús, «sostenint lluites i sofriments», com ens deia la Carta als Hebreus que avui se'ns ha proclamat, i «no adorar les estàtues d'or» que constantment ens ofereix el món, com s'indicava a la primera lectura treta del profeta Daniel. Per això, ens cal donar gràcies a Déu per l'experiència eclesial que va suposar el Concili per a les nostres Esglésies.

Però el Concili Tarraconense no va ser una flor d'estiu; el seu llegat no pot quedar reduït a la biblioteca o als arxius pels estudiosos. Ara, el que ens cal és que tots plegats fem dels seus documents i resolucions un torrent d'aigua que regui la terra, que amari les nostres Esglésies assedegades d'Evangelí i pugui donar flors i fruits al llarg dels anys. De fet, el document que presentarem al final de la celebració d'avui, l'hem escrit pensant que, a partir d'ell, en puguin brollar iniciatives concretes i engrescadores per al nostre present eclesial. Amb tot, no hi ha res més cristià que esperar. «El Senyor m'ha escoltat, res no m'espanta», cantàvem en el Salm de la missa d'avui. Nosaltres mateixos —els qui avui participem d'aquesta Eucaristia i els qui la seguïu telemàticament— som el resultat del somni esperançat de Jesús, que tot ho confiava al Pare. I, com hem escoltat a l'Evangelí d'avui, Jesús prega per nosaltres i ens confia les seves paraules per tal que, preservant-nos del Maligne i sense ser del món, puguem estar més encarnats en el món. I mentre correm la nostra etapa d'aquesta cursa apassionant, a la llum del Concili Tarraconense i amb el testimoni de fe dels nostres primers màrtirs, el bisbe Fructuós i els seus diaques, avui se'ns ofereix l'ocasió de fer no una nova Església, però sí renovar a fons la que ja tenim i formem, i que ens ha estat confiada.

Al·locució a la fi de la commemoració del 25è aniversari del CPT de 1995

+JOAN JOSEP OMELLA

Cardenal arquebisbe de Barcelona

L'home proposa i Déu disposa.

Haviem previst actes i celebracions durant l'any 2020 per recordar el gran esdeveniment del Concili Provincial Tarraconense, no obstant això, les circumstàncies han marcat un altre ritme: més senzill, menys sorollós o visible, però no per això menys profund.

I ara, després de la solemne missa d'acció de gràcies que acabem de celebrar, toca presentar i lliurar el document que porta per títol: Esperit, cap a on guies les nostres Esglésies? Als 25 anys del Concili Provincial Tarraconense de 1995. Veureu que té cinc capítols ben harmonitzats:

- 1.- El Concili Provincial Tarraconense, un esdeveniment sinodal i de comunió
- 2.- L'Església, poble de Déu que surt a anunciar l'Evangelí
- 3.- La Paraula de Déu i els Sagraments, centre de la vida de l'Església
- 4.- Una Església per als pobres i els qui viuen a les perifèries
- 5.- El camí conjunt de les esglésies amb seu a Catalunya.

Amb aquest text els bisbes convidem els cristians de les Esglésies que peregrinen a Catalunya a tenir una mirada agraïda al passat, un viu desig de compromís amb el present que ens toca viure i una mirada esperançada al futur, perquè la llavor que es va sembrar fa 25 anys va creixent sense parar i esperem que doni cada dia més fruits abundants sota l'acció de l'Esperit Sant, que mou tota l'activitat a l'Església.

I.- Agraïment al passat

Sou molts els qui recordeu la pregunta clau plantejada pels bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya, amb l'arquebisbe Torrella l'any 1994, i que va servir per a la preparació i celebració del Concili: «Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense?».

La posterior realització de l'assemblea conciliar al llarg de l'any 1995 a Tarragona i Sant Cugat, i el reconeixement de les resolucions conciliars de la Santa Seu de l'any 1996, van ser motiu de gran joia per tots els fidels catòlics de les diòcesis amb seu a Catalunya.

El Concili Provincial Tarraconense va fer possible una recepció joiosa de la renovació eclesial proposada pel Concili Ecumènic Vaticà II (1962–1965). Entre els elements clau d'aquesta renovació eclesial trobem:

- La crida a la conversió dels cristians, al retorn a Jesucrist i a la joia de la Pasqua/Pentecosta.
- L'opció per un diàleg eclesial obert i cordial amb el món secular.
- El compromís preferencial pels pobres i per la causa de la justícia i la pau.
- L'anunci joios de l'Evangeli a la nostra societat, dins la història de la humanitat.

II.- Compromís amb el present.

Tota la feina feta pel Concili Provincial Tarraconense es va fer amb un tarannà i un llenguatge que està en perfecta sintonia amb el projecte pastoral de renovació de l'Església Universal proposat pel papa Francesc en els seus escrits i homilies i, de manera particular, en l'Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium*.

Per això, crec que hem de continuar consolidant els objectius del Concili Provincial Tarraconense sense por, i avançar decididament en la implementació de les mesures necessàries per passar dels desitjos a la realitat.

El primer objectiu actual és la renovació del llenguatge teològic, espiritual i pastoral per tal que sigui entès i acollit per les persones del nostre temps. Ho hem de fer amb una actitud dialogal cordial, però sense por d'entrar en un debat sincer i humil quan l'esperit de l'evangeli ens ho exigeixi.

El segon objectiu és la necessitat de viure una coresponsabilitat eclesial autèntica, mitjançant un ple desenvolupament de la participació real de tots els batejats, membres del Poble de Déu. El Concili Tarraconense posava de relleu la integració dels laics en les estructures de l'Església diocesana i precisava que calia que tinguessin responsabilitats directives i que hi representessin els grups amb tasques evangelitzadores. Des de llavors, la participació dels laics i laiques en responsabilitats diocesanes no ha parat de créixer. Caldrà continuar en aquest camí de conscienciació de la responsabilitat conjunta de tots els fidels i ministres ordenats en la missió que Déu ha confiat a l'Església en aquest món.

Aquest protagonisme del laicat eclesial no solament no qüestiona la responsabilitat del ministeri pastoral dels bisbes i dels preveres, sinó que el va potenciant vers la fraternitat evangèlica i la vivència plena de tots els ministeris i carismes, lluny de les lluites de poder. Aquesta participació del laicat ha de tenir una cura especial de la participació de les dones, que sovint aporten els millors compromisos concrets a les parròquies i comunitats.

La participació del laicat és bàsica per escrutar els signes dels temps, i donar aire fresc a la pastoral familiar, a la pastoral juvenil, a la pastoral social, a la pastoral de la cultura, al diàleg interreligiós, al repte de l'ecologia, de les noves tecnologies i a la immersió real dels cristians dins dels grans temes ètics candents del nostre món secular i, especialment, dels que estem vivint a Casa Nostra.

En aquest sentit, cal recordar que, com diu el Concili Vaticà II, la missió del laic és pròpiament ser enmig en mig del món: «el caràcter propi i peculiar dels laics és la secularitat. [...] Els laics fan vida en el segle, és a dir, en qualsevol activitat i ofici de la

terra en condicions normals de vida familiar i social. [...]. Déu crida els laics a santificar el món des de dins del món, com un llevat, complidors de la seva missió, guiats per l'esperit de l'Evangeli [...]. És cosa ben pròpia dels laics aclarir i organitzar tots els afers temporals, que tan de prop els afecten, de manera que aquests es realitzin i progressin sempre sota els criteris de Crist a glòria del Creador» (cf. *Lumen gentium*, 31).

El model de Maria, la Mare de Déu, en l'Anunciació, a la Cova de Betlem, a Canà de Galilea, al Peu de la Creu i a la Pentecosta –feta pregària d'agraïment en el Magnificat de la visita a Elisabet– és un referent perfecte d'aquesta participació humil, ferma i renovadora la presència dels cristians i cristianes en la societat.

III.- Esperança de futur

L'agraïment al passat i el compromís humil amb el present ens inviten a seguir caminant oberts a l'esperança joiosa en el futur de l'Església, per esdevenir «llevat dins la massa», en la societat del nostre temps. Per això, volem continuar vivint aquesta fe esperançada –encara que sovint també crucificada–, mitjançant un diàleg eclesial sinodal i la coresponsabilitat comunitària de tots els fidels per viure l'esperança que brolla de la fe i condueix a la caritat evangèlica.

Volem viure realment un amor incondicional a les persones del nostre temps, especialment als més pobres, marginats i exclosos, i oferir a tothom el tresor de la persona de Jesucrist mort i ressuscitat, com a font inesgotable d'esperança i amor.

En nom dels meus germans de la Conferència Episcopal Tarraconense, ens comprometem a continuar aquest camí en la renovació de les nostres Esglésies, seguint les disposicions acordades fa més de mig segle pel Concili Ecumènic Vaticà II (1962-1965) i reafirmades en la seva aplicació concreta per a les nostres Esglésies pel Concili Provincial Tarraconense (1995). Volem fer-ho amb el viu compromís de caminar més units entre nosaltres, més en comunió amb Crist i amb l'Església universal, amb un esperit més missioner, com a Església que lloa i adora la Santíssima Trinitat, Pare, Fill i Esperit Sant.

I volem fer-ho invocant l'ajuda i protecció de Santa Maria de Montserrat, patrona de Catalunya, i de sant Sant Josep, patró de l'Església universal:

*Déu i Senyor nostre,
feu que, ajudats per la intercessió de la Mare de Déu,
sota l'advocació de Montserrat,
siguem amatents a donar testimoni de fe i de caritat,
perquè l'anunci de la Bona Nova arribi fidelment als homes i dones del nostre temps.
Concediu-nos-ho, a glòria i lloança del vostre nom.
Per Crist Senyor nostre.
Amén.*

Hem vist, hem llegit

Missatge final de la trobada de bisbes en suport de Terra Santa

Els Bisbes de les Conferències Episcopals en suport de Terra Santa (Coordinació) per primera vegada no hem pogut tenir el nostre encontre físicament a Terra Santa. No obstant, mantenim el compromís decidit de donar suport a les nostres germanes i germans de la terra de Crist. Durant aquesta setmana passada, hem tingut el privilegi i ens ha emocionat escoltar els cristians de Cisjordània, Gaza i Israel sobre la seva missió, resiliència i testimoni en aquestes circumstàncies sense precedents.

Mitjançant el nostre diàleg, ha quedat dolorosament clar que avui hi ha menys motius d'esperança que en qualsevol moment de la història recent.

Els desafiaments per a la salut del Covid-19, que afecten tot el món, s'hi veuen agreujats pel conflicte, l'ocupació i el bloqueig.

L'absència de pelegrins ha agreujat les dificultats econòmiques generalitzades, ha incrementat l'atur i ha arrossegat moltes més famílies a la pobresa.

La manca de progrés polític, juntament amb la implacable expansió dels assentaments il·legals i l'impacte de les lleis de l'Estat-Nació d'Israel, continuen erosionant qualsevol esperança d'una solució pacífica amb dos estats.

Ara és un moment crític perquè tots enfortim la nostra solidaritat amb la gent de Terra Santa "no com un sentiment vague, sinó com una ferma i perseverant determinació de comprometre's amb el bé comú".

Destaquem la importància que els dirigents israelians i palestins es comprometin novament amb les negociacions directes. Fem una crida urgent als nostres governs perquè renovin la seva participació activa en la recerca d'una pau justa, donant suport a les negociacions directes entre totes les parts, defensant el dret internacional i reafirmant la pluralitat de Jerusalem, donada la seva importància única per a jueus, cristians i musulmans.

A més, la comunitat internacional ha d'urgir Israel envers la seva responsabilitat moral, legal i humanitària, per fer que les vacunes contra el Covid-19 siguin accessibles per als palestins de Cisjordània i Gaza, atenent el missatge del papa Francesc que "davant d'un desafiament que no coneix fronteres, no podem aixecar murs".

Tot i que molts dels nostres països continuen afrontant greus dificultats enmig de la pandèmia, com a cristians tenim la greu responsabilitat de donar suport als nostres germans cristians de Terra Santa. Les escoles catòliques, clíniques, hospitals i altres projectes socials, inclòs el treball de Caritas, tot i que es troben sota una forta pressió, són

models de caritat, justícia i pau. Aquestes institucions son vitals per a unir les persones de diferents procedències per servir el bé comú de tots.

La comunitat cristiana, encara que petita, és una important garant de la cohesió social i és portadora d'esperança per a un futur millor. Esperem amb impaciència el moment en què els cristians d'arreu del món puguin tornar a realitzar pelegrinatges a Terra Santa per testimoniar i donar-hi suport de primera mà. Fins aquest moment, animem les nostres comunitats a proporcionar tota l'ajuda que sigui possible i a tenir present tota la gent de la regió en les nostres oracions.

21 de gener de 2021

Bisbes Participants que ho signen:

Mons. Declan Lang, Anglaterra i Gal·les (Responsable de Holy Land Coordination)

Mons. Udo Bentz, Alemanya

Mons. Stephen Brislin, Sudàfrica

Bishop Christopher Chessun, Església d'Anglaterra

Mons. Michel Dubost, França

Mons. Felix Gmur, Suïssa

Mons. Nicholas Hudson, Anglaterra i Gal·les

Mons. Patrick Kelly, Anglaterra i Gal·les

Mons. William Kenney, Anglaterra i Gal·les

Mons. Alan McGuckian, Irlanda

Mons. David Malloy, Estats Units d'Amèrica

Mons. William Nolan, Escòcia

Mons. Raymond Poisson, Canadà

Mons. Noel Treanor, Irlanda

Mons. Joan-Enric Vives Sicília, Espanya i Andorra